

Шевчук О.П.

*аспірант Західноукраїнського
національного університету,
суддя Хмельницького окружного
адміністративного суду*

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПОНЯТЬ МЕДІАЦІЇ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ

Медіація – один із позасудових методів врегулювання спорів за участю сторін та третьої особи – медіатора, який здійснює функцію примирення на умовах, прийнятних для обох сторін. Цей процес активно застосовується закордоном, однак в Україні він не закріплений на законодавчому рівні, але все ж таки у національній практиці вирішення спорів, такий процес має місце.

У Верховній Раді України готується до другого читання проект Закону про медіацію №3504, а поки що медіатори керуються здебільшого міжнародними нормативно-правовими актами. До них належать – Рекомендація № R (98) 1 Комітету міністрів державам-членам про сімейну медіацію від 21 січня 1998 р., Рекомендації (2002) 10 Комітету міністрів державам-членам про медіацію в цивільному процесі від 18 вересня 2002 р., Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № 17ЕС (2001) 9 від 5 вересня 2001 р. державам-членам про альтернативний судовому розгляду механізм вирішення спору між адміністративними органами влади та приватними особами, Європейський кодекс поведінки медіаторів та інші [1].

Врегулювання спору за участю судді – процедура, суть якої полягає у проведенні суддею відкритих та закритих нарад з обома сторонами спільно та кожною стороною окремо.

Обидві форми позасудового врегулювання конфліктів гарантують повну конфіденційність інформації, одержаної від клієнта.

І для медіації і для позасудового врегулювання ключовою умовою є згода двох сторін.

Вказуючи на розмежувальні ознаки медіації та врегулювання спору за участю судді, то варто відзначити, що врегулювання спору за участю судді використовується у адміністративному, цивільному та господарському судочинстві, натомість медіація, окрім вищезазначених форм судочинства може застосовуватись і у кримінальних справах.

Застосування медіації можливе на будь-якому етапі судового процесу шляхом подання до суду клопотання про надання часу для примирення. Натомість, врегулювання спору за участю судді можливе лише тоді, коли не розпочато розгляд судової справи по суті.

До позитивних ознак медіації можемо віднести: можливість самостійно обрати медіатора, можливість зупинити процедуру та вийти із неї на будь-якому етапі, кожна зі сторін виходить із конфлікту на прийнятних для неї умовах, збереження партнерських та ділових контактів з іншою стороною.

Щодо недоліків медіації – то сюди відносимо відсутність законодавчого закріплення, обов'язкову згоду усіх сторін конфліктної ситуації, а також відсутність механізму контролю та примусу щодо виконання рішень.

Процедура медіації не обмежена у часі, тому у конкретних випадках це може бути як позитивною так і негативною ознакою.

До плюсів врегулювання спору за участю судді відносимо те, що суддя є фахівцем у галузі права, на відміну від медіатора, який у більшості випадків не має юридичної освіти, така процедура проводиться у строки, визначені законодавством, суддя пропонує сторонам можливі варіанти вирішення конфлікту, існує механізм примусу та контролю за виконанням рішень.

Мінусами врегулювання спору за участю судді є неможливість виходу сторони до завершення процедури, понесення витрат на правову допомогу та сплати судового збору.

На відміну від медіації, при врегулюванні спору за участю судді сторони не можуть самостійно обрати суддю – здійснювати врегулювання спору буде суддя, який повинен був розглядати справу по суті. Це може бути як позитивною ознакою – мінімізує спроби неправомірного впливу сторін на суддю, так і негативною – коли варіант вирішення конфлікту запропонований суддею буде більш прийнятним лише для однієї сторони.

Медіація та врегулювання спору за участю судді є доволі поширеними в Україні способами альтернативного врегулювання спорів. Залежно від конкретної ситуації, суб'єктів та об'єкта конфлікту, враховуючи усі потенційні ризики, кожна сторона вибирає більш прийнятний для себе спосіб врегулювання конфлікту.

Незважаючи на деякі недоліки, позасудові методи врегулювання спорів є позитивною практикою, оскільки вони зменшують навантаження на судову систему та дозволяють сторонам уникнути участі у судовому процесі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Медіація в Україні викликає питання – а чи є відповіді. URL: <https://rubryka.com/blog/mediation-in-ukraine/>